

บทที่ 4

วิเคราะห์ความรับผิดชอบทางอาญาของผู้ซื้อแผ่นบันทึกเสียงและภาพยนตร์ ที่ละเมิดลิขสิทธิ์

4.1 วิเคราะห์ปัญหาการขาดจริยธรรมในการเคารพสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์

จากการศึกษาในบทที่ผ่านมา จะทำให้ทราบถึงแนวคิด ทฤษฎี และบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองเจ้าของลิขสิทธิ์ ซึ่งเป็นที่ยอมรับของนานาอารยประเทศว่า สิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์นั้น ต้องได้รับการคุ้มครอง เพื่อให้เกิดแรงจูงใจแก่ผู้สร้างสรรค์ ประกอบกับลิขสิทธิ์ถือว่าเป็นทรัพย์สินชนิดหนึ่ง ที่เรียกว่าทรัพย์สินทางปัญญา จึงต้องให้ความคุ้มครองแก่ผู้เป็นเจ้าของ เช่นเดียวกับทรัพย์สินอื่น แต่เนื่องจากทรัพย์สินทางปัญญา มีสภาพแตกต่างจากทรัพย์สินทั่วไป การให้คุ้มครองจึงทำได้แตกต่างกัน คือทรัพย์สินทั่วไปก็เพียงให้ความคุ้มครองที่ตัวทรัพย์สิน ไม่ให้ผู้อื่นเอาไป ทำให้เสียหาย หรือทำลาย เป็นต้น เจ้าของทรัพย์สินก็สามารถใช้หรือครอบครองทรัพย์สินได้ตามปกติสุขแล้ว กล่าวคือคุ้มครองที่ตัวทรัพย์สินเป็นสำคัญ แต่ลิขสิทธิ์เป็นทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่าง การให้ความคุ้มครองทำได้ยากกว่า กล่าวคือต้องคุ้มครองมิให้ผู้อื่นที่ไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ ทำซ้ำหรือคัดแปลง เผยแพร่ต่อสาธารณชน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ผู้กระทำละเมิดสามารถที่จะกระทำผิดได้ทุกที่ทั่วประเทศ การคุ้มครองเพียงที่ตัวทรัพย์สินอย่างทรัพย์สินทั่วไปจึงไม่สามารถให้ความคุ้มครองได้

ปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์และสิ่งบันทึกเสียงดังที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 1 นั้น มีการละเมิดลิขสิทธิ์กันมาก ซึ่งเราสามารถเห็นได้ทั่วไปตามศูนย์การค้าไอที และตลาดนัดต่างๆ ที่มีอยู่ทั่วทุกมุมเมือง ทุกตำบล หมู่บ้าน มีการขายให้เห็นอย่างเปิดเผย ซึ่งสาเหตุก็เนื่องมาจากอัตราโทษที่ต่ำมากเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ อีกทั้งการละเมิดลิขสิทธิ์เป็นความผิดอันยอมความกันได้ ซึ่งถือว่าเป็นความผิดต่อส่วนตัว ดังนั้นเจ้าของลิขสิทธิ์ต้องไปแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนก่อน เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงสามารถดำเนินการตามกฎหมายได้ ซึ่งหากไม่มีการแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนแล้ว แม้เจ้าหน้าที่พบการกระทำผิดก็ไม่สามารถจับกุมได้ และสาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งคือ ผู้ซื้อ ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายกำหนดให้ผู้ซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์และสิ่งบันทึกเสียงเป็นความผิดตามกฎหมาย จึงเป็นประเด็นให้ต้องวิเคราะห์ว่าผู้ซื้อ

สินค้านั้นละเมิดลิขสิทธิ์นั้น ควรมีความผิดตามกฎหมายหรือไม่ เพียงใด ผู้ซื้อควรต้องให้ความเคารพต่อสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์เพียงใด และการซื้อสินค้านั้นส่งผลเสียต่อเจ้าของลิขสิทธิ์หรือไม่ เพียงใด โดยวิเคราะห์ตามหลักทฤษฎีจริยธรรม ดังนี้

4.1.1 หลักการเคารพสิทธิของผู้อื่น

ประชาชนชาวไทยทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพ ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550 ดังบัญญัติไว้ในหมวด 3 เรื่องสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ใน “มาตรา 28 บัญญัติว่า บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือ ไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน” มาตราดังกล่าวเป็นการบัญญัติถึงสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย แต่ต้องอยู่ภายใต้หลักการเคารพสิทธิผู้อื่น ซึ่งเป็นการบัญญัติไว้ชัดเจน กล่าวคือ ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพของตนเอง ที่จะทำอะไรก็ได้ แต่การใช้สิทธิและเสรีภาพของตนนั้น ต้องไม่ไปละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่นเป็นสำคัญด้วย ยกตัวอย่างเช่น นายแดงมีสิทธิและเสรีภาพที่จะเดิน ทางแขนหรือทางขาไปทางใดก็ได้ トラบเท่าที่แขนหรือขา นั้นยังไม่ไปถูกคนอื่น

เช่นกันเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์และสิ่งบันทึกเสียง ก็มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวที่จะ 1) ทำซ้ำหรือดัดแปลง 2) เผยแพร่ต่อสาธารณชน 3) ให้เช่าต้นฉบับหรือสำเนางาน 4) ให้ประโยชน์อันเกิดจากลิขสิทธิ์แก่ผู้อื่น 5) อนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิ ตาม 1), 2) หรือ 3) ดังนั้นหากมีผู้ใดนำเอางานภาพยนตร์และสิ่งบันทึกเสียง ไปทำซ้ำผลิตออกมาเพื่อจำหน่ายหรือเพื่อการค้า ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ ถือว่าเป็นการใช้สิทธิของตน (สิทธิที่จะผลิตแผ่นซีดี เพลงหรือภาพยนตร์) แต่เป็นการใช้สิทธิไปละเมิดสิทธิของผู้อื่น คือละเมิดสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์และสิ่งบันทึกเสียงนั้น ซึ่งขัดกับหลักการเคารพสิทธิของผู้อื่นตามที่กล่าวข้างต้น แต่การกระทำดังกล่าวมิใช่ประเด็นปัญหา เนื่องจากมีกฎหมายบัญญัติการกระทำดังกล่าวไว้เป็นความผิดแล้ว ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 ซึ่งเรียกว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์โดยตรง

แต่กรณีเมื่อมีผู้ผลิตหรือทำซ้ำแผ่นบันทึกเสียงและภาพยนตร์ออกมา ก็ต้องมีผู้นำมาจำหน่ายเช่นกัน ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพในการค้าขาย แม้ในอดีตสมัยพ่อขุนรามคำแหง ทุกคนก็มีสิทธิและเสรีภาพในการค้าขาย ดังที่มีบันทึกไว้ในศิลาจารึก ข้อความว่า “เพื่อนจูงวัวไปค้า ชี้นำไปขาย ใครจักใคร่ค้าช้างค้า ใครจักใคร่ค้าม้าค้า ใครจักใคร่ค้าเงินค้าทอง ไพร่ฟ้าหน้าใส” ซึ่งแสดงให้เห็นถึงสิทธิและเสรีภาพในการค้าขาย ซึ่งในปัจจุบันก็มีเช่นเดียวกัน แต่มีข้อยกเว้นอยู่ว่าการค้าขายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน เช่นการค้ายาเสพติด เป็นต้น และการค้าขายต้องไม่ไปกระทบกระเทือนสิทธิของผู้อื่น ซึ่งการขายสินค้านั้นละเมิดลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์และสิ่งบันทึกเสียงนั้น เป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ กล่าวคือแม้ผู้ขาย

สินค้าละเมิดลิขสิทธิ์จะมีได้กระทำการละเมิดลิขสิทธิ์โดยตรง คือไม่ได้ทำซ้ำหรือดัดแปลงงานอันมีลิขสิทธิ์ ก็ตามแต่ก็ทำให้เจ้าของลิขสิทธิ์ได้รับความเสียหาย ดังนั้นผู้ใช้สิทธิและเสรีภาพในการจำหน่ายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์และสิ่งบันทึกเสียง นั้น ย่อมเป็นการใช้สิทธิของตนไปกระทบกระเทือนสิทธิของผู้อื่นเช่นกันและมีกฎหมายบัญญัติการกระทำดังกล่าวไว้เป็นความผิดแล้ว ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 ซึ่งเรียกว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์โดยอ้อม

ปัญหาอยู่ที่ว่า ผู้ซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์และสิ่งบันทึกเสียงนั้น เป็นการใช้สิทธิและเสรีภาพในการซื้อสินค้า ที่ไปกระทบกระเทือนสิทธิของผู้อื่นหรือไม่ ประเด็นที่ต้องนำมาวิเคราะห์ คือ การซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์นั้น ส่งผลเสียต่อเจ้าของลิขสิทธิ์หรือไม่ เพียงใด

เมื่อนำวิเคราะห์ผลกระทบต่อเจ้าของลิขสิทธิ์ ก็จะพบว่า ผู้บริโภคที่สนใจงานเพลงหรือภาพยนตร์ อันมีลิขสิทธิ์เรื่องใดๆ ก็ซื้อหรืออาจจะซื้อแผ่นซีดีหรือแผ่นดีวีดีมาเพื่อรับชมรับฟังเพื่อความบันเทิง ตามความต้องการของตน ซึ่งโดยปกติผู้บริโภคที่สนใจงานเพลงหรือภาพยนตร์นั้นๆ 1 คน ก็จะซื้องานเพลงหรือภาพยนตร์นั้น จำนวน 1 แผ่น หรือ 1 ชุด ซึ่งคงไม่มีผู้บริโภคนไหนซื้องานเพลงหรือภาพยนตร์อันเดียวกันไปฟังหรือไปชม เกินกว่า 1 แผ่นหรือ 1 ชุด หรือมีก็เป็นจำนวนที่น้อยมาก ดังนั้น หากเราสมมติว่า ภาพยนตร์ 1 เรื่อง มีคนสนใจซื้อ 100 คน เจ้าของลิขสิทธิ์ก็ย่อมสามารถขายแผ่นภาพยนตร์ได้จำนวน 100 แผ่น แต่ในความจริงปรากฏว่าใน 100 คน มีเพียง 50 คนที่ซื้อสินค้าจากเจ้าของลิขสิทธิ์ และอีก 50 คนซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ ดังนั้น ก็จะเห็นได้ว่าหากมีผู้ซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ เจ้าของลิขสิทธิ์ย่อมได้รับผลกระทบอย่างแน่นอน จึงสรุปได้ว่า ผู้ซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์เป็นการใช้สิทธิของตนไปกระทบกระเทือนสิทธิของผู้อื่นแล้ว ซึ่งขัดกับหลักการเคารพสิทธิของผู้อื่น ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ทางอ้อม และการกระทำดังกล่าวยังไม่มียกกฎหมายกำหนดไว้เป็นความผิด ดังนั้นจึงจำเป็นต้องหาวิธีการต่างๆ เพื่อให้ผู้คนเข้าใจในหลักการใช้สิทธิและเสรีภาพของตนว่าใช้ได้แค่นั้น เพียงใด และรู้จักหลักการเคารพสิทธิของผู้อื่นมากขึ้น และให้เข้าใจสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ที่ควรได้รับความคุ้มครองและผู้ซื้อไม่ควรไปละเมิดสิทธิดังกล่าว แต่หากผู้ซื้อที่อยู่แล้วว่าการซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์เป็นการไม่เคารพสิทธิของผู้อื่น แล้วยังซื้อโดยไม่ได้ให้ความสำคัญ ก็ถือได้ว่าผู้ซื้อขาดจริยธรรมในการเคารพสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ การบัญญัติกฎหมายเพื่อบังคับกับผู้ซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์และสิ่งบันทึกเสียง จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในสังคมไทย

4.1.2 หลักความซื่อสัตย์สุจริต

คำว่า “สุจริต” เป็นคำที่มีความหมายกว้าง และมีลักษณะเป็นนามธรรม จึงเป็นการยากที่จะกำหนดความหมายหรือหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความสุจริตที่แน่นอนลงไปให้ชัดเจน หลักสุจริตเป็นบทกฎหมายยุติธรรม กล่าวคือแม้จะมีบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องนั้นไว้อยู่แล้ว แต่หลักสุจริตก็ยัง

ใช้เป็นฐานกำหนดมาตรฐานควบคุมความประพฤติของบุคคลในทุกๆเรื่อง ดังนั้น หลักสุจริตจึงต้องนำมาใช้ในกฎหมายทุก ๆ เรื่อง แม้ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะก็ตาม

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 ได้บัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับหลักสุจริตเอาไว้ในมาตรา 31 ซึ่งเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ทางอ้อม โดยมีหลักว่า “ผู้ใดรู้อยู่แล้วหรือมีเหตุอันควรรู้ว่างานใดได้ทำขึ้นโดยละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่น กระทำอย่างใดอย่างหนึ่งแก่งานนั้นเพื่อหากำไร ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำการละเมิดลิขสิทธิ์ ถ้าได้กระทำดังต่อไปนี้” โดยบัญญัติเกี่ยวกับความรู้หรือความไม่รู้ข้อเท็จจริงของผู้กระทำ กล่าวคือหากไม่รู้ว่างานที่นำมาหากำไรนั้น เป็นงานอันละเมิดลิขสิทธิ์ การกระทำดังกล่าวก็จะไม่เป็นความผิด เพราะถือว่าเป็นการกระทำโดยสุจริต แต่หากรู้หรือควรจะรู้ยังคงกระทำ ก็ถือได้ว่าเป็นการกระทำที่ไม่สุจริต จึงเป็นความผิด

เมื่อนำมาวิเคราะห์การซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์และสิ่งบันทึกเสียง ซึ่งยังมีได้มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นความผิด แต่เห็นได้ว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ในทางอ้อม แล้ว มาวิเคราะห์ตามหลักสุจริตซึ่งเป็นหลักกฎหมายยุติธรรม และหลักกฎหมายทั่วไปมาปรับและวิเคราะห์ได้ว่าหากว่ารู้หรือควรจะรู้ว่าแผ่นซีดี หรือแผ่นดีวีดี เพลงหรือภาพยนตร์เป็นสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ ไม่ว่าจะสังเกตุได้จากสถานที่ขายตัวสินค้า ซึ่งเป็นสิ่งผิดกฎหมาย เพราะเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่น ยังซื้อแผ่นซีดี แผ่นดีวีดี ดังกล่าว ก็ถือได้ว่าผู้ซื้อ ได้กระทำการซื้อโดยไม่สุจริต

เมื่อนำมาวิเคราะห์กับสภาพความเป็นจริงที่เป็นอยู่ในปัจจุบันว่าผู้ซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์นั้น รู้หรือควรจะรู้หรือไม่ ว่าสินค้าที่ซื้อเป็นสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ ก็จะพบว่าสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์นั้น จะทำการผลิตโดยใช้ต้นทุนต่ำไม่ได้เน้นคุณภาพในการผลิตเท่าใด ไม่ว่าจะเป็นบรรจุภัณฑ์ หน้าปก รวมไปถึงตัวแผ่น ซึ่งก็จะเป็นแผ่นซีดี และแผ่นดีวีดีธรรมดา เช่น จะมีการสกรีนปกลงในแผ่นไม่ได้มีความละเอียดแต่อย่างใด มีความแตกต่างจากแผ่นซีดีและแผ่นดีวีดี ซึ่งมีลิขสิทธิ์ค่อนข้างชัดเจน ซึ่งมีบรรจุภัณฑ์สวยงาม มีพลาสติกห่อหุ้มเป็นอย่างดี ผู้ซื้อส่วนใหญ่แล้วจะรู้ว่าสินค้าที่ซื้อเป็นสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์แต่ก็ตัดสินใจซื้อ เนื่องจากมีราคาถูกและหาซื้อได้ง่าย รวมทั้งไม่มีความผิดแต่อย่างใด จึงเห็นได้ว่าผู้ซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ ซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์โดยไม่สุจริต

แต่อย่างไรก็ตาม เราก็ไม่สามารถที่จะสรุปได้ว่า ผู้ซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ทุกคนกระทำการโดยไม่สุจริต ดังนั้น หากจะกำหนดความรับผิดชอบทางอาญากับผู้ซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์จึงต้องนำหลักสุจริต มาบัญญัติไว้ให้ชัดเจนดังเช่น มาตรา 31 เพื่อความเป็นธรรม แม้หลักสุจริตจะเป็นหลักกฎหมายยุติธรรมและหลักกฎหมายทั่วไป ที่ต้องนำมาพิจารณาอยู่แล้วก็ตาม เช่น ผู้ซื้อไปซื้อ แผ่นบันทึกเสียงและภาพยนตร์ในร้านที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการขาย CD และ DVD ภาพยนตร์ แต่ปรากฏว่าร้านค้างใจขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ โดยไม่อาจแยกได้โดยคนทั่วไปว่า CD/DVD นั้น

เป็นของปลอมหรือไม่ กรณีเช่นนี้ก็ต้องถือว่า ผู้ซื้อขาดเจตนาเพราะไม่รู้ว่า CD/DVD ที่ซื้อเป็นสินค้าที่ละเมิดลิขสิทธิ์

4.1.3 หลักการไม่ก่อความเดือดร้อนรำคาญ

กฎหมายลิขสิทธิ์จะมีข้อยกเว้น สำหรับการกระทำที่มีให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ไว้หลายกรณี หรือที่เรียกว่า หลัก Fair Use หรือหลักการใช้งานอันมีลิขสิทธิ์โดยชอบธรรม เป็นหลักการที่สร้างขึ้นเพื่อให้สาธารณชนได้มีโอกาสใช้ประโยชน์ งานอันมีลิขสิทธิ์ของบุคคลอื่น แต่ทั้งนี้หลักสำคัญอยู่ที่การใช้งานดังกล่าวจะต้องไม่เป็นการใช้ประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์จนก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่เจ้าของงานอันมีลิขสิทธิ์ ซึ่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 ได้บัญญัติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ ไว้ในส่วนที่ 6 เรื่องข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ ในมาตรา 32 บัญญัติหลักไว้ว่า การกระทำแก่งานอันมีลิขสิทธิ์ของบุคคลอื่น ตามพระราชบัญญัตินี้ หากไม่ขัดต่อการแสวงหาประโยชน์ จากงานอันมีลิขสิทธิ์ตามปกติของเจ้าของลิขสิทธิ์และไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของลิขสิทธิ์เกินสมควร มิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ หลักสำคัญก็คือ ไม่ก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่เจ้าของลิขสิทธิ์ และไม่กระทบกระเทือนเกินสมควร

ยกตัวอย่างเช่น เราซื้อแผ่นซีดีเพลง มาจำนวน 1 แผ่น จากนั้นเราก็ทำซ้ำเพิ่มอีก 1 แผ่น เพื่อจะนำไปฟังในรถ 1 แผ่น และฟังที่บ้านอีก 1 แผ่น แน่่อนการที่เราทำซ้ำซึ่งงานอันมีลิขสิทธิ์ถือว่าเป็นการละเมิด แต่เข้าข้อยกเว้นตามมาตรา 32 (2) ใช้เพื่อประโยชน์ของตนเอง หรือเพื่อประโยชน์ของตนเองและบุคคลอื่นในครอบครัวหรือญาติสนิท ทั้งนี้ เมื่อเราพิจารณาตามมาตรา 32 วรรคแรกที่ว่า ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของลิขสิทธิ์เกินสมควร เมื่อวิเคราะห์แล้วจะเห็นว่า การกระทำดังกล่าวไม่กระทบกระเทือนสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์เกินสมควร เพราะเราได้ซื้อแผ่นซีดีเพลงของเจ้าของลิขสิทธิ์มาแล้ว จำนวน 1 แผ่น เป็นเรื่องยากมากที่เราจะซื้อแผ่นเพลงเดิมอีก 1 แผ่น ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าการกระทำดังกล่าว แม้เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์แต่มีกฎหมายยกเว้นไว้ ตามหลัก Fair Use

แต่หากเราทำซ้ำแผ่นเพลงดังกล่าวอีกแจกคนในครอบครัว ซึ่งมีทั้งบิดามารดา พี่ น้องๆ อีกก็จะเห็นได้ว่าเป็นการกระทำที่เกินสมควรแม้ในมาตรา 32 (2) จะระบุถึงการกระทำเพื่อประโยชน์ของบุคคลอื่นในครอบครัวหรือญาติสนิทไว้ด้วยก็ตาม แต่เราต้องพิจารณาที่หลักก็ มาตรา 32 วรรคแรก ก่อนว่าการกระทำดังกล่าวเกินสมควรหรือไม่ ก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่เจ้าของลิขสิทธิ์หรือไม่ แน่่อนเป็นกระทบกระเทือนถึงเจ้าของลิขสิทธิ์ เพราะบิดา มารดา พี่ น้องของเราที่ชื่นชอบงานเพลงดังกล่าว อาจจะซื้อแผ่นเพลงนั้นได้ แม้เราจะซื้อมาแล้ว 1 แผ่นก็ตาม เจ้าของลิขสิทธิ์ก็อาจขายแผ่นเพลงได้อีก

เมื่อนำมาวิเคราะห์ว่าผู้ซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์และสิ่งบันเทิงเสียงนั้น เป็นการกระทำที่ก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่เจ้าของลิขสิทธิ์หรือไม่ หรือเป็นการกระทำที่เป็นไปตามข้อยกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ หลัก Fair Use

การซื้อแผ่นเพลงละเมิดลิขสิทธิ์จำนวน 1 แผ่น ผู้ซื้อจะสามารถอ้างได้หรือไม่ว่าไม่เป็นการกระทบกระเทือนสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของลิขสิทธิ์เกินสมควร เพราะเป็นการซื้อเพียง 1 แผ่น วิเคราะห์ได้ว่าสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายของเจ้าของลิขสิทธิ์ในกรณีคือ การได้กำไรจากขายแผ่นเพลงอันมีลิขสิทธิ์จำนวน 1 แผ่น เพราะมีผู้ชื่นชอบในผลงานดังกล่าว แต่ปรากฏว่าไม่สามารถขายได้ เนื่องจากผู้นั้นซื้อแผ่นเพลงละเมิดลิขสิทธิ์ ก็จะเห็นได้ว่าเป็นการก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่เจ้าของลิขสิทธิ์แล้ว ไม่สามารถอ้างหลัก Fair Use ได้ เพียงเท่านั้นก็จะเห็นแล้วว่า การซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์นั้น เป็นการก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่เจ้าของลิขสิทธิ์ เป็นการกระทบกระเทือนถึงสิทธิอันชอบด้วยกฎหมายที่เจ้าของลิขสิทธิ์พึงมีพึงได้ หรือเพื่อจะให้เห็นภาพที่ชัดเจนขึ้น สมมุติว่ามีคนชื่นชอบงานเพลงอันมีลิขสิทธิ์ของนายเอ จำนวน 150 คน และตั้งใจที่จะซื้อแผ่นเพลงมาฟัง จำนวน 100 คน นายเอ ก็จะมีสิทธิได้กำไรจากการขายแผ่น 100 แผ่น แต่ปรากฏว่ามีผู้ซื้อแผ่นที่ละเมิดลิขสิทธิ์จำนวน 20 คน และซื้อแผ่นลิขสิทธิ์ของนายเอ อีก 80 คน นายเอก็เสียโอกาสที่จะได้กำไรจากการขาดแผ่นไป 20 แผ่น คิดเป็น 20 เปอร์เซ็นต์ ย่อมก่อความเดือดร้อนรำคาญต่อนายเออย่างแน่นอน จะเห็นว่าแม้โอกาสจาก 100 คน มีคนซื้อแผ่นละเมิดลิขสิทธิ์เพียง 20 คน เรายังรู้สึกถึงความเดือดร้อนรำคาญที่นายเอ ถูกกระทบกระเทือนสิทธิขาดโอกาสไปถึง 20 เปอร์เซ็นต์ และเมื่อเรามาพิจารณาที่คนซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์นายเอ ขาดโอกาสจากขายแผ่นเพลงจากผู้ชื่นชอบผลงานจำนวน 1 คน คิดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์ เห็นได้ชัดเลยว่านายเอ ขาดโอกาส 100 เปอร์เซ็นต์ ดังนั้นการอ้างว่าซื้อแผ่นละเมิดลิขสิทธิ์เพียง 1 แผ่น ไม่น่าจะก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่เจ้าของลิขสิทธิ์ หรือไม่เป็นการกระทบกระเทือนสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์เกินสมควร ตามหลัก Fair Use ไม่สามารถนำมาอ้างได้

จากการวิเคราะห์ตามหลักทฤษฎีจริยธรรมแล้วจะเห็นได้ว่า ผู้ซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์และสิ่งบันเทิงเสียงนั้น ยังเป็นผู้ที่ขาดความรู้ความเข้าใจในสิทธิของผู้อื่นอยู่มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ หรือในบางครั้งกล่าวได้ว่า คนไทยรู้จักเพียงสิทธิของตนเองแต่ไม่รู้จักหน้าที่ และไม่รู้จักการเคารพสิทธิของผู้อื่น ขาดความรับผิดชอบต่อสังคม

กฎหมายที่บัญญัติมาเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม หากเรื่องใดสงบเรียบร้อยดีอยู่แล้วก็ไม่จำเป็นต้องมีกฎหมายมาบังคับ ซึ่งในเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์นั้น ยังมีปัญหาอยู่มากและมีผู้ซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์และสิ่งบันเทิงเสียงเป็นจำนวนมาก กฎหมายที่จะมาบังคับในเรื่องนี้จึงมีความจำเป็น เพราะหากสังคมไม่จัดการกับคนที่กระทำความผิดก็เท่ากับว่าสังคม

ยอมรับกับการกระทำผิดดังกล่าว แต่ในทางกลับกัน หากผู้คนในสังคมรู้จักและเข้าใจหลักการเคารพสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์มากขึ้น และร่วมมือกันไม่ซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ได้ กฎหมายก็ไม่มี ความจำเป็น

4.2 วิเคราะห์ปัญหาความรับผิดชอบทางอาญาของผู้ซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์เปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ

4.2.1 กลุ่มระบบกฎหมาย Common Law

4.2.1.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

การให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์นั้น กฎหมายกำหนดให้เจ้าของลิขสิทธิ์มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการทำจ้างงานลิขสิทธิ์ในสำเนาหรือสิ่งบันทึก การจัดเตรียมงานที่แยกสาขาอันเป็นพื้นฐานของงานลิขสิทธิ์ การเผยแพร่สำเนาสิ่งบันทึกงานลิขสิทธิ์ต่อสาธารณะโดยขายหรือโอนความเป็นเจ้าของ การให้เช่าหรือยืม ซึ่งหากผู้ใดมากระทำการดังกล่าวแก่งานอันมีลิขสิทธิ์โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำการอันละเมิดลิขสิทธิ์¹ จะต้องได้รับโทษตามกฎหมาย และจะต้องได้รับโทษหนักขึ้นหากเป็นกรณีการกระทำละเมิดลิขสิทธิ์แก่งานภาพยนตร์อีกด้วย²

สำหรับกรณีของการซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์นั้น ตามกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกายังมีได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้ซื้อไว้โดยตรง มีเพียงแค่กรณีของการให้เช่าพื้นที่ในการขายสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ให้มีความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุน โดยกำหนดไว้ในกฎหมายของมลรัฐนิวยอร์กว่า ผู้ให้เช่าต้องร่วมรับผิดชอบในการขายที่ผิดกฎหมายของผู้เช่าซึ่งรวมถึงการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาด้วย³ เห็นได้ว่า เมื่อผู้ซื้อไปซื้อสินค้าที่ได้จำหน่ายอยู่ในพื้นที่ดังกล่าวนั้นก็เท่ากับเป็นการไปสนับสนุนให้ผู้ขายมีความต้องการที่จะขายต่อไปได้เรื่อยๆ เพราะเนื่องจากตราบไคที่ผู้ซื้อยังมีความต้องการในสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ และยังมีกำลังทรัพย์ที่จะซื้อได้ ผู้ขายก็ยังสามารถที่จะขายได้ต่อไป

¹ Copyright Act 1976, Ibid., art 501. Infringement of copyright.

² Ibid., art. 506 (a). Criminal infringement.

³ New York Real Property Law,

Section 231 Lease, when void; liability of landlord where premises are occupied for unlawful purpose.

1) Whenever the lessee or or occupant other than the owner of any building or premises, shall use or occupy the same, or any part thereof, for any illegal trade, manufacture or other business, the lease or agreement for the letting or occupancy of such building or premises, or any part thereof shall thereupon become void, and the landlord of such lessee or occupant may enter upon the premises so let or occupied.

นอกจากนี้ การที่ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ผลิตและส่งออกภาพยนตร์ หรือมีภาพยนตร์ต่างประเทศที่มีมูลค่ามากจึงให้ความสำคัญกับการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาโดยการพยายามกีดกันต่างประเทศด้วยมาตรา 301 พิเศษ ซึ่งเป็นมาตรการฝ่ายเดียวโดยกำหนดว่า ภายใต้กฎหมายการค้าของสหรัฐฯ ที่กำหนดให้มีการประเมินและจัดสถานะของประเทศคู่ค้า ที่ไม่ได้ให้การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาของสหรัฐฯ อย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอ ในการนี้ ประเทศสหรัฐฯ จะเข้าไปหารือกับประเทศดังกล่าวนั้นมากขึ้น เพื่อกำหนด IP Plan of Actions ที่ชัดเจนและกดดันให้ประเทศเหล่านั้น ปรับปรุงแก้ไขให้มีการบังคับใช้กฎหมายและลดปัญหาและอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดของสินค้าที่มีทรัพย์สินทางปัญญาของสหรัฐฯ

เห็นได้ว่า การจากที่ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วและเป็นประเทศมหาอำนาจ จึงทำให้ประเทศที่กำลังพัฒนาต่างๆ ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากต้องเกิดความเกรงกลัวในมาตรการต่างๆ ที่ประเทศสหรัฐฯ ได้กำหนดขึ้นเพราะหากว่าประเทศที่มีขนาดใหญ่และมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของโลกอย่างประเทศสหรัฐฯ เกิดกีดกีดทางการค้ากับประเทศใดขึ้น ก็จะทำให้ประเทศนั้นตกอยู่ในสถานะที่ลำบาก

4.2.1.2 ประเทศอังกฤษ

การได้รับความคุ้มครองลิขสิทธิ์ตามกฎหมายของประเทศอังกฤษนั้น ต้องเป็นงานสร้างสรรค์ที่มีความคิดริเริ่มของตนเอง โดยไม่ได้ลอกเลียนแบบใคร ต้องมีความพยายามที่เพียงพอในการสร้างสรรค์งาน โดยกฎหมายกำหนดให้เจ้าของลิขสิทธิ์มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการทำซ้ำหรือดัดแปลงงานอันมีลิขสิทธิ์ของตนเอง ทำสำเนางานอันมีลิขสิทธิ์ออกเผยแพร่สู่สาธารณชน ให้เช่าหรือยืมงานแก่สาธารณชน นำเสนอ นำออกแสดง เผยแพร่งานออกสู่สาธารณชน แพร่เสียงแพร่ภาพงาน รวมถึงเคเบิล และหากมีผู้ใดมากระทำการดังกล่าวนี้ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ จะต้องได้รับโทษตามกฎหมายซึ่งในส่วนที่เป็นความผิดอาญาดังกล่าวกฎหมายกำหนดให้มีโทษจำคุกไม่เกินกว่า 6 เดือน หรือปรับไม่เกินกว่าขั้นสูงของกฎหมายที่กำหนดไว้ หรือทั้งจำทั้งปรับ ทั้งนี้กฎหมายไม่ได้กำหนด

ให้ความผิดอาญาเป็นความผิดอันยอมความกันได้⁴

⁴ Copyright, Design and Patents Act 1988,

Section 107, Criminal liability for making or dealing with infringing articles ; A person commits an offence who, without the licence of the copyright owner ---

(4) A person guilty of an offence under subsection (1)(a), (b), (d)(iv) or (e) is liable on summary conviction to imprisonment for a term not exceeding six months or a fine not exceeding £50,000.

สำหรับกรณีความรับผิดชอบของผู้ซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์นั้น ยังไม่มีกำหนดไว้ในบทบัญญัติใดของกฎหมาย มีเพียงแต่การกำหนดให้การกระทำดังต่อไปนี้ถือว่าเป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อตัวเจ้าของลิขสิทธิ์อย่างร้ายแรงและเป็นการกระทำที่ปราศจากความยินยอมจากเจ้าของลิขสิทธิ์ ได้แก่ เข้าทำการขายหรือให้เช่า หรือนำเข้า เป็นเจ้าของธุรกิจที่มีลักษณะของการละเมิดลิขสิทธิ์ เสนอขาย เสนอให้เช่า หรือจำหน่าย ซึ่งกฎหมายอังกฤษมุ่งกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาแก่ผู้กระทำละเมิดทั้งที่เป็นการกระทำเพื่อการค้าหรือไม่หวังผลประโยชน์ทางการค้าก็ตาม เห็นได้ว่า ถึงแม้ว่าการกระทำดังกล่าวนั้นจะเป็นการกระทำในส่วนของผู้ขายก็ตาม แต่ถือได้ว่าเป็นการกระทำที่ปราศจากความยินยอมของเจ้าของลิขสิทธิ์และเป็นการกระทบกระเทือนต่อเจ้าของลิขสิทธิ์อย่างร้ายแรง และเมื่อผู้ซื้อไปซื้อสินค้าละเมิดดังกล่าว การซื้อนั้นจึงเท่ากับเป็นการกระทำต่อตัวเจ้าของลิขสิทธิ์เช่นกัน

อย่างไรก็ตาม การกำหนดโทษของอังกฤษมีวัตถุประสงค์เพื่อลดอาชญากรรมป้องกันแก้ไขและฟื้นฟู และชดใช้ความเสียหายแก่สังคม การลงโทษจึงมีตั้งแต่การลงโทษขึ้นสูงสุดคือจำคุกไปจนถึงสถานเบา คือ การคุมประพฤติ โดยใช้หลักเกณฑ์กำหนดโทษตามความร้ายแรงของความผิดและพฤติการณ์ของผู้กระทำความผิด และสำหรับโทษปรับศาลจะคำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดประกอบด้วย ดังนั้น การกำหนดโทษของอังกฤษนั้นคำนึงถึงสวัสดิภาพและฐานะความเป็นอยู่ของผู้ถูกลงโทษเป็นสำคัญ

กล่าวโดยสรุป ในระบบ Common Law ก็ยังไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้ซื้อไว้โดยตรง มีเพียงแต่ในกรณีของการนำกฎหมายที่ใกล้เคียงมาใช้บังคับเป็นกรณีๆ ไป แต่ถึงอย่างไรก็ตามกลุ่มระบบกฎหมายแบบ Common Law ได้ให้ความสำคัญกับการละเมิดลิขสิทธิ์โดยจะกำหนดโทษไว้ในกรณีของการละเมิดลิขสิทธิ์ในกรณีต่างๆ จึงเป็นมาตรการการลงโทษที่เข้มงวดพอสมควร ประกอบกับในต่างประเทศนั้นให้ความสำคัญกับการเคารพในสิทธิของบุคคล โดยจะไม่กระทำการใดๆ ที่เป็นการก่อให้เกิดผู้อื่นได้รับความเดือดร้อนหรือเสียชื่อเสียง และอาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ในประเทศที่พัฒนาแล้วนั้นประชาชนในประเทศเหล่านั้นมีวินัยในตนเอง

4.2.2 กลุ่มระบบกฎหมาย Civil Law

4.2.2.1 ประเทศฝรั่งเศส

กฎหมายลิขสิทธิ์ของประเทศไทยจะให้ความสำคัญคุ้มครองสิทธิของผู้สร้างสรรค์ในงานด้านความคิดทั้งปวงไม่ว่าจะเป็นประเภทใด การแสดงออกในรูปแบบใดเพื่อประโยชน์หรือวัตถุประสงค์ใด แต่หลักเกณฑ์สำคัญที่สุดได้แก่ ต้องมีความคิดริเริ่มของงานนั้นๆ โดยกำหนดให้เจ้าของลิขสิทธิ์เป็นผู้มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการทำซ้ำ แก้ไขดัดแปลง โฆษณา แสดงต่อสาธารณชน และจำหน่ายแจก หากมีผู้ใดมากระทำการดังที่กล่าวมาโดยไม่ได้รับอนุญาตจาก

เจ้าของลิขสิทธิ์ให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ จะต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี และปรับ 300,000 ยูโร ในกรณีที่เป็นการทำความผิดซ้ำ โทษดังกล่าวจะเพิ่มเป็นสองเท่า⁵

สำหรับกรณีของความรับผิดเกี่ยวกับผู้ซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์นั้น ประเทศฝรั่งเศสยังมีได้มีบทบัญญัติใดกำหนดความรับผิดในกรณีของการซื้อไว้ มีเพียงกรณีของการละเมิดเครื่องหมายการค้าตาม Trademarks and Service Marks และการละเมิดเครื่องหมายการค้าให้มีความผิดตามกฎหมายศุลกากรด้วย ซึ่งตามกฎหมายเครื่องหมายการค้านั้นกำหนดว่า บุคคลใด ถือโดยปราศจากเหตุผลอันสมควร นำเข้าภายใต้วิธีการผ่านแดน หรือส่งออกสินค้าที่มีเครื่องหมายละเมิด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี และปรับไม่เกิน 300,000 ยูโร⁶ เห็นได้ว่า การถือเช่นนั้น เป็นการครอบครองไว้ กล่าวคือ การครอบครองเป็นอำนาจของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในขณะนั้น การที่บุคคลสามารถกระทำ หรือใช้สิ่งของนั้นอย่างใดก็ได้ โดยบุคคลนั้นเป็นเจ้าของผู้ครอบครองโดยมีอำนาจตามกฎหมาย หรือผู้มี

⁵ Code de la Propriete Intellectuelle,

Article L335-9 En savoir plus sur cet article..., Si l'auteur de l'un des délits prévus et réprimés par le présent chapitre est ou a été lié par convention avec la partie lésée, les peines encourues sont portées au double.

⁶ Code de la Propriete Intellectuelle,

Article L716-10 En savoir plus sur cet article..., Est puni de trois ans d'emprisonnement et de 300 000 euros d'amende le fait pour toute personne :

a) De détenir sans motif légitime, d'importer ou d'exporter des marchandises présentées sous une marque contrefaisante ;

b) D'offrir à la vente ou de vendre des marchandises présentées sous une marque contrefaisante ;

c) De reproduire, d'imiter, d'utiliser, d'apposer, de supprimer, de modifier une marque, une marque collective ou une marque collective de certification en violation des droits conférés par son enregistrement et des interdictions qui découlent de celui-ci. L'infraction, prévue dans les conditions prévues au présent c, n'est pas constituée lorsqu'un logiciel d'aide à la prescription permet, si le prescripteur le décide, de prescrire en dénomination commune internationale, selon les règles de bonne pratique prévues à l'article L. 161-38 du code de la sécurité sociale ;

d) De sciemment livrer un produit ou fournir un service autre que celui qui lui est demandé sous une marque enregistrée.

L'infraction, dans les conditions prévues au d, n'est pas constituée en cas d'exercice par un pharmacien de la faculté de substitution prévue à l'article L. 5125-23 du code de la santé publique.

Lorsque les délits prévus aux a à d ont été commis en bande organisée ou sur un réseau de communication au public en ligne, les peines sont portées à cinq ans d'emprisonnement et à 500 000 euros d'amende.

ไว้ในครอบครอง ดังนั้น การถือเข้ามา หรือส่งออกไปซึ่งสินค้าที่ละเมิดเครื่องหมายการค้า จึงเป็นการมีไว้ในครอบครองซึ่งของที่ละเมิดลิขสิทธิ์ นอกจากนี้ตามกฎหมายอาญาของประเทศฝรั่งเศส ยังได้กำหนดให้ผู้ซื้อที่ซื้อของละเมิดมาจากต่างประเทศโดยทราบว่าเป็นของละเมิดและได้ส่งของละเมิดนั้นไปให้ญาติและเพื่อน ผู้ซื้อได้กระทำความผิดฐานมีสินค้าละเมิดไว้ในครอบครองโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรอีกด้วย จะเห็นได้ว่า ประเทศฝรั่งเศสถือว่าการที่บุคคลใดมีไว้ในครอบครองซึ่งสินค้าละเมิดนั้นไม่ว่าจะโดยวิธีใดก็ตาม ถือว่าเป็นการมีไว้ในครอบครองโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรทั้งสิ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากประเทศฝรั่งเศสได้ให้ความสำคัญ กับการเคารพในสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์

4.2.2.2 ประเทศอิตาลี

การให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ตามกฎหมายของประเทศอิตาลีนั้น กฎหมายกำหนดให้ต้องเป็นงานสร้างสรรค์ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คำว่า งานสร้างสรรค์ คือ ไม่ว่าจะป็นงานอะไรก็ตามที่ผู้สร้างสรรค์คิดขึ้นเอง โดยไม่เคยมีมาก่อน หรือเป็นงานที่มีความใหม่ในทางทรัพย์สินทางปัญญา โดยกำหนดให้เจ้าของลิขสิทธิ์มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในงานสร้างสรรค์ที่ตนได้สร้างขึ้น ดังนี้ คือ การอนุญาตให้ผู้อื่นทำซ้ำทั้งโดยทางตรงและทางอ้อมในต้นฉบับหรือสำเนา การอนุญาตให้ผู้อื่นจำหน่ายจ่ายแจก ไม่ว่าโดยวิธีการใดรวมทั้งการขายต้นฉบับ หรือสำเนา การอนุญาตให้ผู้อื่นเช่าหรือยืมงานต้นฉบับหรือสำเนา ทั้งนี้การขายหรือจำหน่ายในรูปแบบใดๆ จะไม่เป็นการจำกัดสิทธิในการให้เช่าหรือให้ยืม ซึ่งถ้ามีผู้ใดมากระทำการดังกล่าวโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ จะต้องมียึดตราโทษปรับและโทษจำคุก โดยทั่วไป การทำละเมิดลิขสิทธิ์มีโทษปรับตั้งแต่ 100,000 ถึง 400,000 liras นอกจากนี้ กฎหมายยังได้กำหนดอัตราโทษตั้งสามเดือนถึงสามปี และปรับตั้งแต่ 500,000 ถึง 600,000 liras สำหรับการกระทำต่องานภาพยนตร์และงานแพร่เสียงแพร่ภาพ

สำหรับกรณีของการซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์นั้น กฎหมายของประเทศอิตาลียังไม่มียกเว้นข้อใดที่กำหนดความรับผิดชอบของผู้ซื้อไว้ จะมีก็แต่เพียงในกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งกำหนดว่า การซื้อหรือตกลงยอมรับสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา จะต้องถูกระวางโทษปรับ และจะต้องถูกยึดสิ่งของดังกล่าวด้วย และหากเป็นการกระทำโดยผู้ค้า ผู้นำเข้าหรือบุคคลใดที่มีใช้ ผู้บริโภคก็ต้องระวางโทษปรับเช่นกัน⁷ เห็นได้ว่า การซื้อนั้นเป็นการตกลงยินยอมรับสินค้าละเมิด

⁷ Italian Government Law Decree Law 80/2005, Article 1, paragraph 7:

(7) The purchase or the acceptance, without Having beforehand ascertained the lawful origin, at any title, of things that, for their quality or for the entity of their price, lead to believe that the laws on the origins of the product and on intellectual property have been transgressed, are punished with the only administrative

ทรัพย์สินทางปัญญา โดยรู้อยู่แล้วว่าสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ละเมิดแต่ก็ยังยินยอมซื้อ ถือได้ว่าเป็นการยอมรับโดยเต็มใจและสมัครใจ จึงต้องถูกระวางโทษปรับสูงสุดอยู่ที่ 1,000,000 ยูโร และถูกยึดสิ่งของดังกล่าวด้วย

ในตอนนี้ผู้เขียนมีความเห็นด้วยที่กฎหมายอิตาลีมีทั้งโทษปรับและยึดสิ่งของซึ่งอาจจะช่วยให้ปัญหาการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาลดลงได้ เพราะการยึดสินค้าเท่ากับเป็นการทำให้ผู้ซื้อไม่มีโอกาสได้ใช้สินค้าที่ตนต้องไปเสียเงินซื้อมาแล้วกลับยังไม่ได้รับประโยชน์หรือใช้ประโยชน์จากสิ่งนั้นเลย ซึ่งอาจจะทำให้ผู้ซื้อไม่ยากที่จะซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์อีกเลยก็เป็นได้

นอกจากนี้กฎหมายของประเทศอิตาลียังได้กำหนดให้การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาถือเป็นความผิดตามประมวลอาญาด้วย

4.2.2.3 ประเทศญี่ปุ่น

การให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์ตามกฎหมายของประเทศญี่ปุ่นนั้น ได้ให้สิทธิเด็ดขาดแก่เจ้าของลิขสิทธิ์ในการแสวงหาผลประโยชน์ โดยมีสิทธิในการทำซ้ำ นำแสดง นำเสนอ จำหน่าย และเผยแพร่งานนั้นต่อสาธารณะ ซึ่งหากผู้ใดกระทำการดังกล่าวโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ จะต้องได้รับโทษตามกฎหมาย คือ มีทั้งโทษปรับและโทษจำคุกซึ่งโทษสูงสุดที่กฎหมายกำหนดไว้ คือ ระวังโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี และปรับไม่เกิน 3 ล้านเยน⁸

สำหรับกรณีของความรับผิดชอบเกี่ยวกับการซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์นั้น ตามกฎหมายของประเทศญี่ปุ่นยังมีได้มีกำหนดไว้ มีเพียงว่า กรณีของการครอบครองงานอันละเมิดลิขสิทธิ์ ซึ่งเห็นได้ว่าการซื้อก็เป็นการมีไว้ในครอบครองซึ่งงานอันละเมิดลิขสิทธิ์อย่างหนึ่งที่เป็นไปได้มาจากการทำซ้ำไม่ว่ารูปแบบใด จากนั้นนำมาเสนอขายหรือจำหน่ายเพื่อประโยชน์ทางการค้าโดยผู้ขาย ซึ่งถือว่าเป็นผู้มีไว้ในครอบครองซึ่งงานอันละเมิดในลำดับหนึ่งแล้ว เมื่อผู้ซื้อซื้อสินค้าละเมิดนั้นมาก็เป็นการรับช่วงต่อมาในการมีไว้ในครอบครอง ซึ่งเมื่อตอนขณะกระทำความผิด คือ ตอนซื้อ

---

sanction which varies from 100 to 10,000 Euro. In any case, the things are confiscated as per the previous paragraph.

(7) bis With the exception of possible complicity in other crimes, should the purchase be carried out by a trader or by an importer or by any other subject different from the end-user, the administrative sanction is established as varying from a minimum of 10,000 Euro to a million of Euro.

⁸ Copyright Law of Japan 1970

Chapter VIII Penal Provisions, Article 120-2

A person which respect to whom any of the following items applies shall be

punishable by imprisonment with work for a term not more than three years or by a fine of not more than three million Yen, or by both:

อาจจะไม่มีความรับผิดชอบ แต่เมื่อใดก็ตาม เมื่อซื้อมาแล้ว ได้มาซึ่งสินค้าอันละเมิดลิขสิทธิ์แล้ว ก็ถือได้ว่าเป็นการครอบครองงานอันละเมิดนั้นทันที

กล่าวโดยสรุป ประเทศในกลุ่มระบบกฎหมายแบบ Civil Law นั้น ก็ยังไม่มีประเทศใดที่กำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผู้ซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ไว้ มีเพียงแต่ในกรณีของการนำกฎหมายใกล้เคียงอื่น ๆ มาบังคับใช้โดยมีขอบเขตที่กว้าง อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะยังไม่มีความรับผิดชอบกับผู้ซื้อไว้ก็ตาม แต่บทลงโทษในกรณีต่าง ๆ ของการละเมิดลิขสิทธิ์นั้นก็มีความเข้มข้น โดยเฉพาะกับโทษปรับ ซึ่งจะปรับเป็นจำนวนที่สูงซึ่งจะทำให้ผู้กระทำละเมิดเกิดความเกรงกลัว อีกทั้งประเทศส่วนใหญ่ได้กำหนดความรับผิดชอบในกรณีของการละเมิดลิขสิทธิ์ให้เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาและกำหนดให้เป็นความผิดที่ยอมความไม่ได้อีกด้วย

4.2.3 ความตกลงทริปส์

ความตกลงทริปส์ มีวัตถุประสงค์ที่จะลดเลิกการบิดเบือนและลดสิ่งกีดขวางในทางการค้าระหว่างประเทศ เพื่อส่งเสริมให้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาได้มีการคุ้มครองที่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ตลอดจนเพื่อเป็นหลักประกันว่าจะมีมาตรการและกระบวนการบังคับแก่สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อไม่ให้เป็นการอุปสรรคแก่การค้าโดยชอบด้วยกฎหมาย โดยความตกลงทริปส์ได้กำหนดให้สมาชิกต้องสามารถให้ความมั่นใจได้ว่ากฎหมายของตนมีประสิทธิภาพในการปกป้องคุ้มครองมิให้มีการใช้สิทธิต่างๆ โดยมีขอบ ป้องกันไม่ให้สิทธิต่างๆ ถูกละเมิด หรือหากถูกละเมิดก็ต้องได้รับการเยียวยาความเสียหายอย่างรวดเร็ว ซึ่งประเทศไทยก็ได้เข้าเป็นภาคีในความตกลงทริปส์ด้วย จึงมีหน้าที่ในการปฏิบัติตามพันธกรณีดังกล่าว

สำหรับกรณีของการซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์นั้น ความตกลงทริปส์ยังมิได้กำหนดความรับผิดทางอาญากับผู้ซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ไว้ ผู้เขียนจึงเห็นว่า แม้จะยังมีได้กำหนดความรับผิดในส่วนนี้ไว้ก็ตาม แต่การที่ผู้ซื้อซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์นั้นก็ถือได้ว่าเป็นการทำให้เกิดความเสียหายและเสียหายของเจ้าของลิขสิทธิ์โดยทางอ้อม เพราะหากผู้ซื้อไม่มีความต้องการในสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ ผู้ขายก็ไม่สามารถที่จะขายสินค้าละเมิดนั้นๆ ได้ ทั้งนี้การละเมิดลิขสิทธิ์ยังถือได้ว่าเป็นการกีดขวางการค้าระหว่างประเทศด้วย เพราะหากประเทศใดก็ตามที่มีการละเมิดลิขสิทธิ์สูงก็จะถูกกีดกันทางการค้าเพราะถือว่าไม่ให้ความเคารพในสิทธิของบุคคลในการมีอยู่ของงานที่ได้สร้างสรรค์ขึ้น ซึ่งหากประเทศไทยจะบัญญัติความรับผิดของผู้ซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ไว้ในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ได้ก็น่าจะถือว่าประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการปกป้องสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ได้มากขึ้น เพราะการที่จะกำหนดข้อตกลงใดๆ ของประเทศภาคีตามความตกลงทริปส์นั้นข้อกำหนดนั้นๆ จะต้องให้สิทธิประโยชน์ที่มากกว่าความตกลงทริปส์ให้ไว้ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า การ

กำหนดความรับผิดของผู้ซื้อจะเป็นการช่วยส่งเสริมให้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาได้มีการคุ้มครองที่มีประสิทธิภาพเพียงพอ

จากการศึกษากฎหมายคุ้มครองลิขสิทธิ์ของไทย และของต่างประเทศ รวมทั้งข้อตกลงระหว่างประเทศ คือ อนุสัญญากรุงเบอร์น และข้อตกลงทริปส์ (TRIPS) ซึ่งเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศสมาชิกให้บัญญัติกฎหมายภายในที่คุ้มครองลิขสิทธิ์ ให้ไม่ต่ำกว่ามาตรฐานความตกลงระหว่างประเทศดังกล่าวกำหนดไว้ ซึ่งก็ได้กำหนดไปถึงความรับผิดของผู้ซื้อแต่อย่างใด และไม่พบว่าประเทศใด รวมทั้งประเทศไทย ที่กำหนดความรับผิดทางอาญาของผู้ซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ไว้ จะมีก็เพียงประเทศญี่ปุ่น ซึ่งบัญญัติความผิดของผู้ครอบครองสินค้าลิขสิทธิ์ไว้เป็นความผิด ซึ่งพอจะเทียบเคียงการกำหนดความผิดของผู้ซื้อได้ และประเทศฝรั่งเศส ที่กำหนดโทษปรับสำหรับผู้นำของใช้ส่วนตัวที่ละเมิดเครื่องหมายการค้าเข้าประเทศ

4.2.4 ประเทศไทย

หากประเทศไทยจะกำหนดความรับผิดทางอาญาของผู้ซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ จะต้องพิจารณาถึงหลักทฤษฎีการลงโทษทางอาญาที่ใช้อยู่ปัจจุบัน ในเรื่องผู้สนับสนุน เนื่องจากไม่อาจถือได้ว่าผู้ซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์เป็นผู้กระทำความผิดโดยตรง แต่ถึงว่าเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิด ซึ่งปัจจุบันพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 ใช้บังคับไม่ครอบคลุมไปถึงผู้สนับสนุนการกระทำความผิดที่เป็นผู้ซื้อ แต่ก็สามารถเทียบเคียงกับบทบัญญัติกฎหมายที่ลงโทษผู้ซื้อได้อีก ดังเช่นพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 ห้ามมิให้ผู้ใดผลิตนำเข้า ส่งออก จำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษ หรือตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 357 เรื่องรับของโจร บัญญัติว่า “ผู้ใดช่วยซ่อนเร้น ช่วยจำหน่าย ช่วยพาเอาไปเสีย ซื้อ รับจําหน่าย หรือรับไว้โดยประการใดซึ่งทรัพย์สินได้มาโดยการกระทำความผิด ถ้าความผิดนั้นเข้าลักษณะ ลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ กรรโชก ริดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทอง ฉ้อโกง ยักยอก หรือเจ้าพนักงานยักยอกทรัพย์ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานรับของโจร” เนื่องจากสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์เป็นของผิดกฎหมายเช่นเดียวกับยาบ้า หรือของที่ถูกลักขโมยมานั้นเองจึงพอเทียบเคียงกันได้

และที่สำคัญต้องวิเคราะห์ถึงเจตนาของผู้กระทำความผิดเป็นสำคัญ ตามหลักกฎหมายอาญา บุคคลจะต้องรับผิดในทางอาญาก็ต่อเมื่อกระทำโดยเจตนา ประกอบกับหลักสุจริต ดังนั้นการจะกำหนดความรับผิดผู้ซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ ต้องชัดเจนว่าผู้ซื้อนั้นมีเจตนาในการกระทำความผิดหรือไม่ กล่าวคือ รู้หรือมีเหตุอันควรรู้ หรือไม่ว่าสินค้าที่ซื้อนั้นเป็นสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ ทั้งนี้ต้องเปิดโอกาสให้ผู้กระทำความผิดสามารถยกความสุจริตขึ้นกล่าวอ้างได้โดยง่าย ยกตัวอย่างเช่น เราไปซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ซึ่งขายอยู่ในห้างสรรพสินค้าและซื้อในราคาเท่ากับสินค้าที่มีลิขสิทธิ์ถูกต้อง เราก็คิดว่าเราซื้อสินค้ามีลิขสิทธิ์ เช่นนี้เราก็ไม่ควรจะต้องรับโทษ นั้นเอง

สรุปได้ว่าปัจจุบันกฎหมายไทย ยังมีได้มีการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของผู้ซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ แต่ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของผู้ซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์และสิ่งบันเทิงเสียง โดยเทียบเคียงกับการลงโทษทางอาญา เรื่องผู้สนับสนุน และ กฎหมายที่ลงโทษผู้ซื้อ เช่น พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 และความผิดฐานรับของโจร เป็นต้น ทั้งนี้โดยให้คำนึงถึงเจตนาของผู้กระทำความผิดเป็นสำคัญ

4.3 วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการลงโทษและบทกำหนดโทษ

จากการศึกษาที่ผ่านมาจะเห็นว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องมีการกำหนดกฎหมายความรับผิดชอบของผู้ซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์และสิ่งบันเทิงเสียง เนื่องจากเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่ง ของปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์และสิ่งบันเทิงเสียงที่มีความรุนแรงอยู่ในปัจจุบัน อย่างไรก็ตามการจะลงโทษหรือเอาผิดกับผู้ซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ก็เป็นเรื่องละเอียดอ่อนมาก และมีผลกระทบต่อคน และสังคมไทยในวงกว้าง จึงต้องวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการลงโทษและบทกำหนดโทษ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับสภาพสังคมและสามารถทำให้ปัญหาการละเมิดลิขสิทธิ์ลดลงได้อย่างมีนัยสำคัญ สมกับที่ลงทุนแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเพื่อเอาผิดกับผู้ซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์

การลงโทษทางอาญา แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

- 1) โทษที่บังคับเอาแก่ชีวิต คือ โทษประหารชีวิต
- 2) โทษที่บังคับเอาแก่เสรีภาพ คือ โทษจำคุก และโทษกักขัง
- 3) โทษที่บังคับเอาแก่ทรัพย์สิน คือ โทษปรับ และโทษริบทรัพย์

โดยวัตถุประสงค์ในการลงโทษทางอาญา หลักก็เพื่อ 1.ทดแทนแก้แค้น 2.ข่มขู่ให้กลัว หรือยับยั้งไม่ให้กระทำความผิดอีก 3. ตัดโอกาสของอาชญากรในการกระทำความผิดอีก 4.ปรับปรุงแก้ไข

ซึ่งเมื่อดูจากทฤษฎีการลงโทษและโทษทางอาญาที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน เราก็จะเห็นว่าโทษที่บังคับเอาแก่ทรัพย์สินนั้น จะมีความเหมาะสม เนื่องจากโทษทางอาญามีลักษณะที่รุนแรงเป็นผลเสียหายแก่ผู้ได้รับโทษ และการซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์นั้นไม่ใช่ความผิดที่ร้ายแรง การลงโทษสถานเบา คือการลงโทษปรับ หรือริบทรัพย์สิน เพื่อเป็นการกระตุ้นเตือนจิตสำนึกของผู้คนในสังคม ทั้งนี้ก็เพราะผู้ซื้อส่วนใหญ่เห็นว่าไม่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นความผิด จึงซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์โดยไม่ได้คิดถึงเรื่องคุณธรรมจริยธรรมต่างๆ ที่เราควรเคารพสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ ดังนั้นโทษปรับหรือริบทรัพย์สินจึงมีความเหมาะสม ซึ่งจะสามารถข่มขู่ให้กลัวไม่กล้ากระทำความผิด รวมทั้งให้โอกาสผู้กระทำความผิดได้ปรับปรุงตัวใหม่ได้ มิต้องถูกจำกัดเสรีภาพ

ซึ่งแนวความคิดที่จะเอาผิดทางอาญากับผู้ซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ในประเทศไทยนั้น มีเมื่อปี พ.ศ.2553 ได้มีการเสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ในมาตรา 31/1 บัญญัติว่า ผู้ใดซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ในงานโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สิ่งบันทึกเสียง โสตทัศนวัสดุ หรือภาพยนตร์ โดยรู้หรือมีเหตุอันควรรู้ว่าสินค้านั้น ได้ทำขึ้น โดยละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่น ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ และได้บัญญัติบทกำหนดโทษไว้ในมาตรา 70/1 บัญญัติว่า ผู้ใดกระทำความผิดตาม มาตรา 31/1 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท

เห็นได้ว่าร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าว ก็ได้กำหนดโทษของผู้ซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์เป็น โทษที่บังคับเอาแก่ทรัพย์สิน คือ โทษปรับ ไม่เกินหนึ่งพันบาท ซึ่งจากการวิเคราะห์ในเบื้องต้นก็เห็นว่าเป็นการลงโทษที่เหมาะสม กล่าวคือการใช้โทษที่บังคับเอาแก่ทรัพย์สินไม่ได้ลงโทษผู้ซื้อ โดยการจำคุก และมีข้อดีคือการกำหนดโทษปรับไม่สูงเกินไป แต่ทำให้ศาลไม่อาจใช้ดุลยพินิจในการลงโทษได้อย่างเหมาะสม จึงควรที่จะกำหนดอัตราโทษที่สูง กว่านี้คือ โทษปรับ ไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท เป็นต้น จะทำให้ศาลสามารถใช้ดุลยพินิจในการลงโทษได้ดีขึ้น เนื่องจากคนซื้อ 1 แผ่น ศาลอาจจะปรับ 200 บาทได้ และมีคนซื้อ 30 - 100 แผ่น ศาลอาจจะปรับ 10,000 บาท แต่หากโทษปรับ ไม่เกินหนึ่งพันบาท แต่ซื้อหลายสิบแผ่นหรือหลายร้อยแผ่น ศาลก็ปรับได้ไม่เกิน 1,000 บาท ซึ่งในกรณีนี้อาจเป็นการซื้อ เพื่อจะนำไปขายต่อ เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ตาม เราต้องพิจารณาถึงสภาพสังคมส่วนใหญ่ ก็จะพบว่าผู้ซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์และสิ่งบันทึกเสียงนั้น ส่วนใหญ่แล้วก็จะเป็นผู้มีรายได้อ่อนถึงผู้มีรายได้น้อย ดังนั้นค่าปรับแม้เพียง 1,000 บาท อาจเป็นปัญหาใหญ่ในชีวิตของเขาเหล่านั้นได้ และเมื่อไม่มีเงินค่าปรับ ปัญหาที่จะตามก็คือ การกักขังแทนค่าปรับ ซึ่งปัจจุบันคิดให้ วันละ 200 บาท การนำผู้กระทำผิดเพียงเล็กน้อยเช่นนี้ เข้าห้องขังหรือนำไปกักขังที่ใดๆ ก็ตามไม่ส่งผลดีต่อสังคมอย่างแน่นอน มีแต่จะส่งผลเสียหายอย่างมาก ทั้งต่อตัวผู้กระทำผิด ความรู้สึกของคนในสังคมอาจจะขาดความเชื่อมั่นศรัทธาต่อกฎหมาย รวมทั้งรัฐยังต้องเสียค่าใช้จ่ายในการกักขังคนเหล่านั้น โดยไม่จำเป็นอีกด้วย ดังนั้นหากมีการกำหนดกฎหมาย ที่จะเอาผิดกับผู้ซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ ต้องหาทางออกสำหรับปัญหาดังกล่าวไว้ด้วย ซึ่งสามารถกระทำได้ ดังนี้ คือ

1) การว่ากล่าวตักเตือน

จำเป็นต้องให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ สำหรับการว่ากล่าวตักเตือน เมื่อครั้งเช่นคดีจรรยาในบางข้อหา ที่ให้พนักงานเจ้าพนักงานตำรวจในการว่ากล่าวตักเตือนได้ โดยไม่ต้องทำการเปรียบเทียบปรับ โดยอาจจะให้เป็นอำนาจดุลยพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่ ในการว่ากล่าวตักเตือนสำหรับผู้กระทำความผิดครั้งแรก เป็นต้น

2) การอบรมแทนค่าปรับ

การอบรมแทนค่าปรับ เป็นแนวทางที่มีสถานีตำรวจหลายแห่งใช้แทนการเปรียบเทียบปรับในคดีจราจร เพื่อให้ผู้กระทำความผิดให้เห็นถึงความสำคัญว่าทำผิดข้อหานี้ แล้วส่งผลอย่างไรบ้าง ซึ่งถือว่าเป็นแนวทางที่ดีมาก หากนำมาใช้ในเรื่องการซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ได้ เพราะจะสามารถชี้ให้ผู้ซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์เห็นถึงความสำคัญของการเคารพสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ ได้เป็นอย่างดี และทราบถึงผลเสียที่เกิดขึ้นจากการซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์

3) การบริการสังคม

การบริการสังคมเป็นอีกแนวทางหนึ่งซึ่งสามารถนำมาลงโทษแทนค่าปรับได้ ซึ่งจะส่งผลดีต่อสังคม มากกว่าการกักขังแทนค่าปรับอย่างแน่นอน และหากการบริการสังคมเป็นการเผยแพร่ความรู้แก่เด็กนักเรียน นักศึกษา ตามสถาบันต่างๆ หรือให้ความรู้ตามชุมชนต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องการเคารพสิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์ หรือการทำความสะอาดวัด ถนนหนทาง หรือช่วยเหลือผู้ที่ประสบอุบัติเหตุ อุทกภัยต่างๆ ตามแต่ที่ผู้กระทำความผิดสามารถบริการสังคมได้ ก็จะส่งผลดีต่อการแก้ไขปัญหาละเมิดลิขสิทธิ์ ได้ผลดีมาก

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าควรมีการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของผู้ซื้อสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ในงานภาพยนตร์และสิ่งบันเทิงเสียงนั้น แต่ทั้งนี้ควรเป็นโทษปรับ ซึ่งควรขยายอัตราโทษปรับ โดยกำหนดโทษขั้นต่ำ 400 บาท แต่ขั้นสูงไม่เกิน 10,000 บาท เพื่อให้ศาลสามารถใช้ดุลยพินิจในการกำหนดโทษตามความร้ายแรงของการกระทำความผิดได้ และควรมีการโทษอื่นๆ แทนการปรับ สำหรับผู้ไม่มีเงินเสียค่าปรับ เช่น คนยากจน หรือผู้มีรายได้น้อย แทนที่จะเป็นการกักขังแทนค่าปรับ ซึ่งน่าจะเป็นผลดีต่อการป้องกันและปราบปรามการละเมิดลิขสิทธิ์ได้ดียิ่งขึ้นด้วย